

LBRIS

We know
books

DEPARTE DE LUMEA DEZLĂNȚUITĂ

THOMAS
HARDY

Traducere din limba engleză și note
ANDREEA NĂSTASE

LITERA
București

Cuprins

I. Portretul fermierului Oak. Un incident	5
II. Noaptea. Turma. Un interior. Alt interior	12
III. O fată călare. O conversație	21
IV. Hotărârea lui Gabriel. Vizita. Greșeala.....	30
V. Plecarea Bathshebei. O tragedie pastorală	41
VI. Târgul. Călătoria. Incendiul.....	47
VII. Recunoașterea. O fată timidă.....	58
VIII. Berăria. Discuția. Vești.....	62
IX. Casa. Un vizitator. Destăinuiri cu jumătate de gură	82
X. Stăpâna și supușii.....	89
XI. În apropierea cazărmii. Zăpada. O întâlnire	96
XII. Fermierii. O regulă. O excepție	102
XIII. <i>Sortes sanctorum</i> . Sf. Valentin.....	108
XIV. Efectul scrisorii. Răsăritul.....	113
XV. O întâlnire de dimineață. Iarăși despre scrisoare	118
XVI. Toți sfinții și toate sufletele.....	129
XVII. La piață	133
XVIII. Boldwood pe gânduri. Regrete.....	136
XIX. Spălatul oilor. Oferta	141
XX. Perplexitate. Așcuțirea foarfecii. O ceartă	148
XXI. Necazuri la stână. Un mesaj.....	155
XXII. Hambarul mare și tunzătorii de oi.....	163
XXIII. Înserare. A doua declarație	175
XXIV. Aceeași noapte. Plantația de brazi	183

XXV. Descrierea noii cunoștințe	191
XXVI. Scenă la marginea fâneței	195
XXVII. Roirea albinelor.....	206
XXVIII. Locul dintre ferigi.....	210
XXIX. Detaliile unei plimbări pe înserat	216
XXX. Obraji înfierbântați și ochi în lacrimi	225
XXXI. Învinuirea. Furia	231
XXXII. Noaptea. Tropot de cai.....	241
XXXIII. La soare. Un vestitor	250
XXXIV. Din nou acasă. Un șarlatan	259
XXXV. La o fereastră de sus.....	270
XXXVI. Avutul în pericol. Zaiafetul	275
XXXVII. Furtuna. Cei doi împreună.....	284
XXXVIII. Ploaia. Un singuratic se întâlnește cu altul.....	291
XXXIX. Întoarcerea acasă. Un țipăt	295
XL. Pe drumul spre Casterbridge	300
XLI. Bănuieli. Se trimite după Fanny	307
XLII. Joseph și povara lui. Capul Țapului.....	318
XLIII. Răzbunarea lui Fanny	329
XLIV. Sub un copac. Reacția	340
XLV. Romantismul lui Troy	348
XLVI. Garguiul.....	353
XLVII. Aventuri pe țârm	361
XLVIII. Se iscă îndoieli. Îndoielile persistă.....	364
XLIX. Avansarea lui Oak. O mare speranță	370
L. Târgul de oi. Troy atinge mâna soției sale	376
LI. Bathsheba stă de vorbă cu însoțitorul ei.....	391
LII. Traectorii convergente	400
LIII. <i>Concurritur. Horae momento</i>	412
LIV. După șoc	424
LV. Luna martie din anul următor. „Bathsheba Boldwood“ ..	429
LVI. Frumusețe în singurătate. La urma urmei	434
LVII. Noapte și dimineață cu ceață. Concluzie	444

Far from the Madding Crowd
Thomas Hardy

Editura Litera
tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19
e-mail: contact@litera.ro
www.litera.ro

De parte de lumea dezlănțuită
Thomas Hardy

Copyright © 2025 Grup Media Litera
pentru ediția în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașeu și fiii
Corector: Ionel Palade
Copertă: Bell Studio
Tehnoredactare și prepress: Ofelia Coșman

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HARDY, THOMAS
De parte de lumea dezlănțuită / Thomas Hardy;
trad. din lb. engleză și note: Andreea Năstase. –
București: Litera, 2025
ISBN 978-630-355-352-8
I. Năstase, Andreea (trad.; note)
821.111

I Portretul fermierului Oak. Un incident

Când fermierul Oak zâmbea, colțurile gurii i se întindeau până ce ajungeau la o depărtare neglijabilă de urechi, ochii i se reduceau la niște crăpături și în jurul lor apăreau riduri care i se întindeau pe chip ca razele într-o schiță rudimentară a soarelui la răsărit.

Numele lui de botez era Gabriel, și în zilele de lucru era un tânăr cu judecată zdravă, mișcări sprintene, straie cuviincioase și o fire îndeobște bună. Duminica însă devenea o figură țeapănă, înclinată spre tăgădnare, stânjenită de hainele cele bune și de umbrelă: în ansamblu, un personaj care se simțea dator să ocupe moralicește vastul spațiu intermediar de neutralitate călduță dintre enoriașii curioși și sectorul bețivilor – adică se ducea la biserică, dar deja căsca pe ascuns când se ajungea la Crezul de la Niceea și se gândea la ce va primi la cină când ar fi

trebuie să asculte predica. Sau, ca să-i înfățișăm caracterul așa cum era văzut pe scala opiniei publice, când prietenii și criticii lui erau furioși, era mai curând rău; când erau mulțumiți, era mai curând bun; când nu erau nici una, nici alta, era un om a cărui culoare morală putea fi descrisă drept un amestec de sare și piper.

Cum avea de șase ori mai multe zile de lucru decât duminici, înfățișarea lui Oak în straiile lui vechi îl caracteriza cel mai bine. Aceasta era imaginea pe care și-o făcuseră vecinii lui, care și-l închipuiau îmbrăcat mereu astfel. Purta o pălărie de fetru cu calota joasă, lărgită la bază după cât și-o îndesase pe cap ca să nu i-o zboare vântul, și o haină ca a doctorului Johnson¹; membrele inferioare îi erau înfipite în niște pantaloni din piele strâmți, cu nimic ieșiți din comun, și niște cizme enorme, care ofereau fiecărui picior un sălaș spațios, întocmit astfel încât purtătorul să poată sta în râu toată ziua și să nu simtă pic de umezeală – ciubotarul fiind un om conștiincios care se străduia să compenseze cusururile croielii prin mărime și robustețe.

Pe post de ceas, domnul Oak purta ceea ce s-ar putea numi un mic ornic de argint; cu alte cuvinte, era un ceas de buzunar ca formă și menire și un mic ornic ca mărime. Instrumentul acesta, fiind cu câțiva ani mai vârstnic decât bunicul lui Oak, avea ciudățenia de a o lua înainte, asta când nu se oprea de-a binelea. Câteodată, brațul mai mic aluneca pe pivot, astfel că, deși minutele erau indicate cu precizie, nimeni nu putea spune cărei ore îi aparțineau. Problema cu oprirea ceasului o rezolva scuturându-l și lovindu-l, și evita orice consecințe dăunătoare ale celorlalte două defecte observând mereu poziția soarelui și a stelelor și efectuând comparații, precum și apăsându-și fața de geamurile vecinilor până când putea desluși ora indicată de ornicele cu cadran verde dinăuntru. Se poate adăuga și că, buzunărașul nefiind la îndemână, din cauza poziției cam înalte

¹ Samuel Johnson (1709–1784) – literat și erudit englez, cunoscut îndeobște pentru monumentalul *Dictionar al limbii engleze*, apărut în 1755

a beteliei pantalonilor (care era ascunsă sub vestă), ceasul trebuia scos prin azvârlirea corpului într-o parte, schimonosirea gurii și a feței într-o masă de carne rumenă, din cauza efortului necesar, și tragerea energică de lanț, așa cum scoți o găleată dintr-o fântână.

Unele persoane atente, văzându-l în timp ce mergea pe câmp într-o anume dimineață de decembrie – însorită și deosebit de caldă –, ar fi putut să-l cerceteze pe Gabriel Oak și din alte unghiuri. Pe chipul lui ar fi observat că multe dintre nuanțele și liniile moi ale tinereții zăboviseră până la vârsta adultă, ba în colțurile cele mai îndepărtate se mai zăreau încă rămășițe ale băiatului de odinioară. Înălțimea și lățimea lui ar fi fost de ajuns ca să-i dea un aer impunător, dacă ar fi fost puse în valoare. Dar la unii bărbați, de la țară și de la oraș depotrivă, se întâmplă ca mintea să fie mai responsabilă decât trupul: au un fel de a-și micșora dimensiunile prin maniera în care le afișează. Dintr-o modestie tăcută potrivită unei vestale, care părea să-i spună tot timpul că nu putea pretinde un loc mai important pe scena lumii, Oak mergea cu pași măsurati, cu o înclinare în față abia perceptibilă, și totuși diferită de gârbovirea umerilor. S-ar putea spune că este un defect în cazul unui individ care este prețuit mai mult pentru înfățișare decât pentru felul cum se poartă, însă Oak nu se afla în această situație.

Tocmai atinsese etapa din viață în care un bărbat nu mai este numit „tânăr“. Era în cea mai bună perioadă a creșterii masculine, căci intelectul și emoțiile lui erau complet separate: trecuse de vremea când influența tinereții se amestecă fără alegele în natura impulsivității și încă nu ajunsese la stadiul în care să se unească iarăși, în prejudecăți, sub influența nevestei și familiei. Pe scurt, avea douăzeci și opt de ani și era burlac.

Câmpul pe care se afla în acea dimineață urca până la o culme numită Dealul Norcombe. Pe lângă un pinten al acestei coline trecea drumul dintre Emminster și Chalk-Newton. Aruncând o privire peste gardul viu, Oak zări coborând în fața lui o căruță cu arcuri frumos împodobită, vopsită în galben,

cu ornamente vesele, trasă de doi cai. Un căruțaș mergea alături, cu biciul ridicat. Vehiculul era încărcat cu bunuri din gospodărie și plante în ghivece, iar deasupra tuturor ședea o femeie tânără și atrăgătoare. Gabriel nu admira priveliștea de mai mult de o jumătate de minut, când căruța se opri chiar în dreptul lui, ceva mai jos.

– S-a dus codârta, domnișoară, zise căruțașul.

– Înseamnă că am auzit când a căzut, răspunse fata pe un ton blând, deși nu neapărat moale. Am auzit un zgomot când coboram dealul, nu știam ce este.

– Dau o fugă înapoi.

– Du-te, spusese ea.

Caii rămaseră nemișcați, iar pașii căruțașului se auziră tot mai slab pe măsură ce se îndepărta.

Fata din vârful încărcăturii stătea neclintită, înconjurată de mese și de scaune așezate cu picioarele în sus, având în spate o laviță de stejar, iar în față ghivece cu mușcate, mirt și cactuși, precum și un canar în colivie – toate, probabil, de la ferestrele casei pe care tocmai o părăsise. Mai era și o pisică într-un coș de nuiele, care privea prin capacul întredeschis cu ochii pe jumătate închiși, supraveghind cu tandrețe păsărelele din jur.

Tânăra cea drăguță așteptă o vreme fără să facă nimic, singurul sunet care se auzea în toată acea liniște fiind țopăitul canarului de pe o bară pe alta a închisorii sale. Apoi, fata se uită atent în jos. Nu la pasăre, nici la pisică, ci la un pachet lunguiet, învelit în hârtie, așezat între cele două. Întoarse capul ca să vadă dacă se întorcea căruțașul. Cum încă nu se zărea, ochii ei reveniră la pachet, dând de înțeles că reflecta asupra conținutului. Fără grabă, luă obiectul în poală și desfăcu învelitoarea de hârtie; ieși la iveală o oglinjoară în care începu să se examineze atent. Își despărți buzele și zâmbi.

În acea dimineață frumoasă, soarele dădea o nuanță de un stacojiu strălucitor jachetei roșu-aprins și picta un luciul discret pe fața ei albă și pe părul negru. Mirtul, mușcatele și cactușii din jur erau de un verde luxuriant, conferind întregului

ansamblu de cai, căruța, mobilier și fată, în acel anotimp desfrunzit, un farmec primăvăratice aparte. Ce-o fi făcut-o să se dea așa în spectacol în văzul vrăbiilor, mierlelor și fermierului neobservat, care erau singurii spectatori, nimeni nu știe, după cum nu se știe nici dacă zâmbetul nu fusese cumva artificial la început, menit să-i probeze aptitudinile în această artă. Oricum, la sfârșit era un zâmbet sincer. Roși față de propria-i îndrăzneală, iar când se văzu roșind în oglindă roși încă și mai tare.

Schimbarea locului obișnuit și a ocaziei pentru o asemenea manifestare – de la momentul îmbrăcatului în dormitor la cel al călătoriei în aer liber – înzestra acel gest fără un temei anume cu o noutate pe care nu o avea în sine. Imaginea era de o delicatețe ieșită din comun. Obișnuita slăbiciune a femeii ieșise la lumina zilei, care o îmbrăcase în prospețimea originalității. În timp ce privea scena, Gabriel Oak nu se putu abține de la o deducție cinică, oricât de generos ar fi fost dispus să fie. Tânăra nu avea nici o nevoie să se uite în oglindă. Nu-și poțrivea părul, nu-și aranja părul, nu-și punea în ordine vreun zulf, nu făcea nimic care să arate că o asemenea intenție ar fi împins-o să ia oglinda de jos. Pur și simplu se observa ca pe un produs reușit al Naturii în versiunea feminină; gândurile păreau să-i alunece spre niște drame exagerate și totuși foarte posibile în care bărbații ar fi jucat un rol – scenele unor triumfuri probabile –, zâmbetul fiind o fază care sugera imaginarea unor inimi câștigate și pierdute. Toate acestea erau însă numai conjecturi, iar întreaga serie de acțiuni era înfăptuită cu atâta aparentă nepăsare, încât presupunerea că intenția juca vreun rol ar fi fost hazardată.

Nu peste mult timp se auziră pașii căruțașului. Tânăra își împachetă oglinda, după care o puse la loc.

După ce căruța se îndepărta, Gabriel își părăsi punctul de observație și coborî pe drum. Urmări vehiculul până la bariera aflată la oarecare distanță de poalele dealului, unde obiectul contemplației lui se opri să plătească taxa. Îl mai despărteau

vreo douăzeci de pași de barieră, când auzi o ceartă. Era o dispută referitoare la doi penny între persoanele cu căruța și încasator.

– Nepoata lu' stăpâna îi colea sus, și zice că-i destul cât ți-am dat, zgârie-brânză ce ești, și că nu mai plătește nimica, spuse căruțașul.

– Foarte bine; atunci nepoata lu' stăpâna nu poate trece, îi replică paznicul, închizând bariera.

Oak se uită de la unul la celălalt și căzu pe gânduri. Doi penny era o sumă remarcabil de neînsemnată. Trei penny aveau altă valoare – reprezentau o diminuare apreciabilă a salariului pe o zi și, ca atare, o chestiune pe seama căreia merita să te târguiești; dar doi penny...

– Uite, zise, înaintând și dându-i paznicului o monedă de doi penny. Las-o pe domnișoara să treacă.

Ridică privirea spre ea; fata îi auzise cuvintele și se uită în jos.

Trăsăturile lui Gabriel corespundeau într-un tot dintr-o frumusețea Sfântului Ioan și urâtenia lui Iuda Iscarioteanul, așa cum erau reprezentate într-un vitraliu al bisericii pe care o frecventa el, astfel că nu puteai să selectezi nici un detaliu pe care să-l poți numi vrednic fie de distincție, fie de proastă reputație. Fecioara cu jachetă roșie și păr negru părea să aibă aceeași opinie, pentru că-i aruncă o privire nepăsătoare și-i spuse căruțașului să pornească. Poate că o clipă foarte scurtă mulțumirile i se citiră pe chip, dar nu le dădu și glas; cel mai probabil nu simțea pic de recunoștință, deoarece bărbatul acela, plătindu-i trecerea, îi anulase argumentele, și știm cum iau femeile o favoare de genul acesta.

Paznicul urmărea vehiculul în mișcare.

– Frumoasă fetișcană, îi zise lui Oak.

– Dar are cusururile ei, spuse Gabriel.

– Fără-ndoială, fermierule.

– Iar cel mai mare este... păi, ca întotdeauna.

– Îi bate la cap pe oameni până le vine lehamitea? Da, așa-i.

– A, nu.

– Păi, atunci, care?

Gabriel, poate un pic iritat de indiferența frumoasei călătoare, se uită în spate, la locul unde asistase la micul ei spectacol din spatele gardului viu, și zise:

– Vanitatea.

II

Noaptea. Turma. Un interior. Alt interior

Era aproape miezul nopții în ajun de Sf. Toma¹, cea mai scurtă zi a anului. Un vânt descurajator rățăcea dinspre nord peste dealul de unde Oak observase căruța galbenă și pe ocupanta acesteia în lumina limpede a soarelui, cu câteva zile mai devreme.

Dealul Norcombe, nu departe de singuraticul Toller-Down, era unul dintre locurile care-i sugerează trecătorului că se află în prezența unei forme practic indestructibile, mai robustă decât aproape oricare alta care s-ar găsi pe glob. Era o structură convexă din cretă și pământ – un specimen obișnuit al acelor protuberanțe cu contururi netede care rămân netulburate în cursul dezastrelor naturale, când culmi mult mai înalte și prăpăstii ametoitoare de granit se prăbușesc.

În partea de nord, dealul era acoperit de o plantație de fagi bătrâni ale căror vârfuri alcătuiau o linie arcuită deasupra crestei, profilată pe cer ca o coamă. În seara aceasta, copacii protejau panta sudică de rafalele cele mai aprige, care izbeau trunchiurile și treceau prin ele cu un sunet grav, ca un bubuit, sau se năpusteau peste crengile de sus cu un geamăt slab.

¹ Până în 1969, când a fost mutată pe 3 iulie, sărbătoarea Sf. Apostol Toma avea loc pe 21 decembrie.

Frunzele uscate din șanț clocoteau la foc mic și fierbeau; din când în când, o pală de vânt răscolea câteva și le făcea să se rotească prin aer până cădeau pe iarbă. Câteva dintre cele so-site mai recent în lumea frunzelor moarte rămăseseră chiar și acum, la mijlocul iernii, pe rămurelele care le țineau și scoteau în cădere un răpăit când se loveau de trunchiuri.

Între acest deal pe jumătate împădurit, pe jumătate golaș și orizontul vag, nemișcat, pe care vârful colinei îl domina nedeslușit, se afla o întindere misterioasă de umbră insondabilă, sunetele care veneau dintr-acolo sugerând că ceea ce ascundea semăna în mică măsură cu peisajul de aici. Ierburile subțiri care acopereau în parte dealul erau atinse de vânt în curenți de intensități diferite și parcă și cu naturi diferite: unul freca energetic frunzele, altul le grebla violent, altul trecea ușor peste ele ca o mătură moale. Reacția instinctivă a oamenilor era să rămână în loc, să asculte și să învețe cum se tânguiau sau psalmodiau unii față de ceilalți copacii din stânga și copacii din dreapta, în antifoniile regulate ale unui cor de catedrală; cum, pe urmă, gardurile vii și alte forme aflate la adăpost de vânt prindeau notele, coborându-le până la cel mai slab scâncet; și cum, în sfârșit, rafala grăbită se repezea spre sud, dispărând cu totul.

Cerul era senin, remarcabil de senin, și licărirea tuturor stelelor părea să fie zvâcnirea unui singur corp, ritmată de un puls comun. Steaua Polară era fix pe direcția vântului, și de la căderea serii Ursa se răsucise înspre est, până când ajunsesse în unghi drept cu meridianul. O diferență de culoare între stele – adesea mai curând citită decât văzută în Anglia – era cu adevărat perceptibilă aici. Strălucirea suverană a lui Sirius străpungea ochiul cu un luciul de oțel, steaua numită Capella era galbenă, Aldebaran și Betelgeuse erau de un roșu învăpăiat.

Pentru cel care stă singur pe un deal într-o noapte senină ca aceasta, rotirea lumii spre est este o mișcare aproape palpabilă. Senzația poate fi provocată de alunecarea panoramică a stelelor peste obiectele de pe Pământ, pe care o sesizezi dacă rămâi nemișcat câteva minute, sau la fel de bine de o perspectivă mai